

בראשית פרק יח: אברהם מכניס אורחים ומתפלל על סדום

מבוא

בפרק זה נושאים רבים לעיון, אנו נקדיש את העיון להכנסת האורחים המהודרת של אברהם, לבשורה על הולדת יצחק ונרחיב על הדיון שבין הקב"ה לאברהם אודות משפטה של סדום, וזאת בשל החשיבות הרבה של האמירה האלוהית על אברהם וסיבת בחירתו: "כי ידעתינו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו" (פסוק יט).

שאלה מכוונת למידה

א. מדוע היה צורך בנבואה נוספת על לידת יצחק?

אברהם התבשר על לידת יצחק בפרק יז. בפרק י"ח באים המלאכים כדי לבשר זאת שוב. במה שונה הבשורה בפרקנו מזו של פרק יז?

ב. לשם מה משתף הקב"ה את אברהם בדינה של סדום?

האם הקב"ה מספר לאברהם על עניינה של סדום כדי ל"הזמין" אותו להשתתף בדינה של סדום ולטעון עבורה?

כיצד ניתן להבין את העזתו של אברהם כלפי ה', בהגנתו על סדום?

הכנסת האורחים והבשורה על לידת יצחק

"וירא אליו ה'..."

בראשית יח

(א) וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאַלְנֵי מַמְרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כְּחֹם הַיּוֹם :

(ב) וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיֵּרָץ לְקִרְאתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה :

רשב"ם בראשית יח, א

וירא אליו ה' - היאך? שבאו אליו שלשה אנשים שהיו מלאכים. שבהרבה מקומות כשנראה המלאך קורחו בלשון שכינה, כדכתיב ("הנה אנכי שלח מלאך לפניך... ושמע בקלו) כי שמי בקרבוי" - שלוחו כמותו (שמות כג, כ). וכן "וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה", (ומיד בהמשך) כתוב שם "וירא ה' כי סר לקרות" (שמות ג, ב-ד)

רש"י בראשית יח, א

וירא אליו ה' - לבקר את החולה. אמר רבי חמא בר חנינא יום שלישי למילתו היה, ובא הקדוש ברוך הוא ושאל בשלמו. פתח האהל - לראות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו. כחום היום - הוציא הקדוש ברוך הוא חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים, ולפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים, הביא המלאכים עליו בדמות אנשים (בי"מ פ"ו).

1. עיין בפסוקים א-ב ודברי המפרשים רש"י ורשב"ם, וענה:

א. מה הקושי בפסוק א, שאליו מתייחסים גם רש"י וגם הרשב"ם?

ב. (1) כיצד רש"י מיישב את הקושי בפסוק א?

(2) לפי רש"י, מדוע מציין הכתוב את מקום ישיבתו של אברהם ואת מזג האוויר?

ג. כיצד מיישב הרשב"ם את הקושי בפסוק א?

ד. מה ההבדל בין רש"י ורשב"ם בקשר בין פסוק א לבין פסוק ב?

הכנסת אורחים

בראשית יח

(ב) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וינרץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה :
 (ג) ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך :
 (ד) יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ :
 (ה) ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעברו כי על כן עברתם על עבדכם ויאמרו כן תעשה כאשר דברת :
 (ו) וימהר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי שלש סאים קמח סלת לוישי ועשי עגות :
 (ז) ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער וימהר לעשות אתו :
 (ח) ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו :

2. עיין בפסוקים ב-ח ומלא את המשימות הבאות :

א. בפסוקים ב-ח מתוארת פעילות רבה של אברהם, סמן במרקר את כל הפעלים שמתייחסים לאברהם.

ב. מה למדים מריבוי הפרטים בכתוב על פעולותיו של אברהם? ומהמילים המנחות מהירות (3) "וריצה" (2)

מעשיו של אברהם	דיבורו של אברהם
(ו) וימהר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי שלש סאים קמח סלת לוישי ועשי עגות : (ז) ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער וימהר לעשות אתו : (ח) ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו :	(ד) יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ : (ה) ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעברו כי על כן עברתם על עבדכם
בבא מציעא פז ע"א אמר רבי אליעזר : מכאן שצדיקים אומרים מעט ועושים הרבה.	

3. השווה בין הדיבור של אברהם לבין מעשיו. מה מלמדת ההשוואה בין מה שהבטיח אברהם למלאכים, לבין מה שנתן להם בפועל? וכיצד השוואה זו מוכיחה את דברי רבי אלעזר בבא מציעא?

הבשורה על לידת יצחק

בראשית יח

(ט) ויאמרו אליו איזה שרה אשתך ויאמר הנה באהל :
 (י) ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך ושרה שמעת פתח האהל והוא אחריו :
 (יא) ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה ארח כנשים :
 (יב) ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי עדנה ואדני זקן :
 (יג) ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנת :
 (יד) היפלא מה' דבר למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן :
 (טו) ותכחש שרה לאמר לא צחקתי כי יראה ויאמר לא כי צחקת :

רש"י בראשית יח, יג

ואני זקנת - שינה הכתוב מפני השלום, שהרי היא אמרה "ואדוני זקן" (בפסוק יב).

4. מה היה קשה לרש"י בפסוק יג, וכיצד הוא מיישב אותו?

התגובות לשמע הבשורה על הולדת יצחק	
תגובת שרה בראשית יח	תגובת אברהם בראשית יז
<p>(י) וַיֹּאמֶר שׁוּב אָשׁוּב אֵלַיְךָ כְּעַתְּ חַיָּה וְהִנֵּה בֶן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ ...</p> <p>(יב) וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ ”וַחַיִּיתִי שָׂרָה בְּמִעְהָא” (אונקלוס) לֵאמֹר אַחֲרַי בְּלִתִּי הִיְתָה לִי עֲדָנָה וְאֲדַנִּי זָקֵן: (יג) וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָהָם לְמָה זֶה צִחְקָה שָׂרָה לֵאמֹר הֲאֵף אֲמַנִּים אֶלֶד וְאֲנִי זָקֵנָתִי:</p>	<p>(טז) וַיִּבְרַכְתִּי אֹתָהּ (את שרה) וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לָךְ בֶּן ...</p> <p>(יז) וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל פְּנָיו וַיִּצְחַק ”וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל אַפְוָהי וַחֲדִי” (אונקלוס) וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ הֲלִבֶן מֵאַה שְׁנָה יוֹלֵד וְאִם שָׂרָה הִבֵּת תִּשְׁעִים שְׁנָה תֵלֵד ...: (יט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֲבָל שָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ יִלְדֵת לָךְ בֶּן וְקִרְאתָ אֶת שְׁמוֹ יִצְחָק וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתּוֹ ...</p>
<p>רש"י בראשית יז, יז</p> <p>ויפל אברהם על פניו ויצחק - זה תירגם אונקלוס "וחדתי", לשון שמחה, ושל שרה לשון "מחוד¹" (לגלוג). למדת שאברהם האמין ושמח, ושרה לא האמינה ולגלגה. וזהו שהקפיד הקדוש ברוך הוא על שרה ולא הקפיד על אברהם.</p>	

5. א. מהו הקושי העולה מן ההשוואה בין תגובת אברהם לתגובת שרה, בשומעם על בשורת הולדת יצחק?
ב. כיצד רש"י מיישב את הקושי העולה מן השוואה?

רמב"ן בראשית יח, טו
<p>וּתְכַחַשׁ שָׂרָה לֵאמֹר - אֲנִי תִמָּה בְּנִבְיָאָה הַצְדָּקָת: (א) אִיךְ תְּכַחַשׁ בְּאִשְׁר אִמְר הַשֵּׁם לְנִבְיָא (לֵאבְרָהם)? (ב) וְגַם לְמָה לֹא הֵאֱמִינָה לְדַבְרֵי מַלְאכֵי אֱלֹהִים? (ג) (ג) וְהִנְרָאָה בְעֵינַי כִּי הַמַּלְאכִים הָאֵלֶּה הִנְרָאִים כְּאֲנָשִׁים בְּאוֹ אֶל אַבְרָהָם, וְהוּא בְּחִכְמָתוֹ הַכִּיר בְּהֵם, וּבִישָׁר אוֹתוֹ שׁוּב אָשׁוּב אֵלַיךְ וְלִשְׂרָה בֶן, וְשָׂרָה שׁוֹמְעֵת, וְלֹא יָדְעָה כִּי מַלְאכֵי עֲלִיוֹן הֵם, כְּעִנְיִן בְּאִשְׁת מְנוּח (שׁוֹפְטִים יג ו), וְאוּלַי לֹא רָאִתָּה אוֹתָם כֻּלָּל.</p> <p>וַתִּצְחַק בְּקִרְבָּהּ לֵלֵג, כְּמוֹ "יּוֹשֵׁב בְּשָׂמַיִם יִשְׁחַק ה' יִלְעַג לְמוֹ" (תְּהִלִּים ב ד), כִּי הַשְׁחֹק לְשִׂמְחָה הוּא בְּפָה, אִזּוֹ יִמְלֹא שְׁחֹק פִּינוֹ (שֵׁם קִטו ב), אֲבָל הַשְׁחֹק בִּלְבָב לֹא יֵאמֵר בְּשִׂמְחָה. וְהַקְב"ה הָאֲשִׁים אוֹתָהּ לֵאבְרָהָם, לְמָה הִיָּה הַדָּבָר נִמְנָע בְּעֵינֶיהָ, וְרָאוּ לָהּ שְׂתֵאמִין, אוֹ שְׂתֵאמֵר "אֲמֵן כֵּן יַעֲשֶׂה ה'" "?! (א) וְהִנֵּה אַבְרָהָם אִמְר אֵלֶיהָ לְמָה צִחְקָת הִיפְלֵא מֵה' דָּבָר, וְלֹא פִירַשׁ אֵלֶיהָ (אִמְר לָהּ) כִּי הַשֵּׁם גִּילָה אֵלָיו סוּדָה (שְׂצִחְקָה), וְהִיא מִפְנֵי יִרְאָתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם תְּכַחַשׁ, כִּי חֲשָׁבָה שֶׁאֲבְרָהָם בְּהִכְרַת פְּנֵיהָ יֵאמֵר כֵּן, אוֹ מִפְּנֵי שֶׁשְׂתַּקָּה וְלֹא נִתְּנָה שְׂבַח וְהוֹדָאָה בְּדָבָר וְלֹא שִׂמְחָה, וְהוּא אִמְר לֹא כִּי צִחְקָת - אִזּוֹ הִבִּינָה כִּי בְּנִבּוּאָה נֵאמַר לוֹ כֵּן, וְשִׂתְקָה וְלֹא עֲנָתָה אוֹתוֹ דָּבָר.</p>

6. עיין בדברי הרמב"ן, וענה:
א. מה הם שני הקשיים שמעלה הרמב"ן על התנהגותה של שרה?
ב. כיצד הרמב"ן מיישב את הקשיים הללו?
ג. במה שונה פירוש של הרמב"ן מפירושו של רש"י?

¹ מחודך כמו "חוכא ואיטלולא" - לגלוג.

ה' משתף את אברהם במשפטה של סדום

בראשית יח

(יז) וה' אָמַר המַכְסָּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה:

(יח) וְאַבְרָהָם הָיָה לְגוֹי גָדוֹל וְעַצוּם וְנִבְרָכוּ בוֹ כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ:

(יט) כִּי יִדְעֶתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצֵא אֶת בְּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הִבְיֵא ה' עַל אַבְרָהָם אֶת אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלָיו:

(כ) וַיֹּאמֶר ה' זַעֲקֵת סָדָם וְעַמָּהּ כִּי רַבָּה וַחֲטָאתָם כִּי כָבְדָה מְאֹד:

(כא) אֲרִדָּה נָא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקֵתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָּלָה וְאִם לֹא אֲדַעָה:

(כב) וַיִּפְנֶוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ סְדֹמָה וְאַבְרָהָם עֹדְנוֹ עֹמֵד לִפְנֵי ה':

(כג) וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲאֵף תִּסְפָּה צְדִיק עִם רָשָׁע...

בראשית יח, יז

וה' אָמַר המַכְסָּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה:

רש"י

המכסה אני - בתמיה.

אשר אני עושה - בסדום, לא יפה לי לעשות דבר זה שלא מדעתו:

אני נתתי לו את הארץ הזאת, וחמשה כרכין הללו שלו הן, שנאמר: "וַיְהִי גְבוּל הַכְּנַעֲנִי מִצִּידֵן בְּאֶקָה גְרָרָה עַד עֶזָה בְּאֶקָה סְדֹמָה וְעַמָּה וְצַבִּים עַד לְשַׁע" (בראשית י, יט).

קראתי אותו אברהם "אב המון גוים", ואשמיד את הבנים ולא אודיע לאב שהוא אוהבי.

רש"י הירש

כי ידעתי - כי לא למענו בחרתי בו, לעשותו אולי לאמיר (שליט) גדול ועשיר, אלא להיות מייסדה ומחנכה של אומה זו, אשר כה נעלים תפקידיה; ולא לטובתו, - אלא לטובת אומה זו; לתמכו לסעדו בתפקידו כמחנך - עם. ורק בעבור זה חייב אני לגלות לו את עצתי ולהעמיד אותו על סוד דרכי. הן שומה עליו, לחולל את הנס החינוכי הגדול - היחיד במינו - לנטוע בלב יחידו, בן הזקונים, את יסוד דרך העם ברוח ובמעש; וכאשר הוא, האב, כבר יהיה שוכב זה עידן ועידנים עם אבותיו, - הרי בניו וביתו אחריו, עוד יעמוד איתן על יסוד מוצק זה... כדי לתמכו בתפקיד חינוכי נפלא זה - נפתח לו עתה פתח להבנת דרך ה', כצוואה לבניו אחריו.

7. עיין בפסוק יז, ובדברי רש"י רש"י הירש, וענה:

א. כתוב בלשונך את שני ההסברים של רש"י, מדוע ה' בוחר ה' לשתף את אברהם במשפטה של סדום?

ב. כתוב בלשונך את ההסבר של רש"י הירש, מדוע ה' בוחר ה' לשתף את אברהם במשפטה של סדום?

"אֲרִדָּה נָא וְאֶרְאֶה..." (פסוק כא)

בראשית יח

(כ) וַיֹּאמֶר ה' זַעֲקֵת סָדָם וְעַמָּהּ כִּי רַבָּה וַחֲטָאתָם כִּי כָבְדָה מְאֹד:

(כא) אֲרִדָּה נָא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקֵתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָּלָה וְאִם לֹא אֲדַעָה:

רש"י בראשית יח, כא

ארדה נא ואראה - למד לדיינים שלא יפסקו דיני נפשות אלא בראיה, הכל כמו שפירשתי בפרשת הפלגה (בראשית יא, ה).

8. עיין בפסוקים כ-כא ובדברי רש"י וענה:

א. מה הקושי הרעיוני בפסוק כא? וכיצד מיישב רש"י את הקושי?

ב. בסוף דברי רש"י אומר: "הכל כמו שפירשתי בפרשת הפלגה". מה הדמיון בין מה שרש"י פירש כאן לבין מה שהוא פירש בפרשיית "דור הפלגה"?

א "...הַכְּצַעְקָתָהּ..." (פסוק כא)

בראשית יח, כא

אַרְבָּה נָא וְאַרְבָּה הַכְּצַעְקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָּלָה וְאִם לֹא אֲדַעָה:

א רש"י בראשית יח, כא

הכצעקתה - של מדינה (עיר)... ורבותינו דרשו הכצעקתה, צעקת ריבה (נערה) אחת שהרגוה מיתה משונה על שנתנה מזון לעני, כמפורש ב"פרק חלק" (סנהדרין קט ב).

9. עיין בפסוק כא, וענה:

א. מה פירוש של המילה: "הַכְּצַעְקָתָהּ"? מהו המשפט שמסתתר בתוך המילה הזו? (משפט של ארבע מילים).

ב. מה הן שני הפירושים שרש"י מביא לשאלה "צעקה של מי?"

חז"ל למדו מפסוק כא, מהמילה "הַכְּצַעְקָתָהּ", על רשעותם של אנשי סדום. רש"י לעיל מביא בקיצור מעשה אחד של רשעותם, מעשה שנזכר בחז"ל במסכת סנהדרין. מעשה נוסף **ודומה** ניתן למצוא במדרש הבא:

א מדרש פרקי דרבי אליעזר כה

הכריזו בסדום ואמרו: כל מי שהוא מחזיק בידו בפת לחם לעני לגר לאביון יישרף באש. פלוטית בתו של לוט הייתה נשואה לאחד מגדולי סדום. ראתה עני אחד מדוקדק ברחובות העיר ועגמה נפשה, מה הייתה עושה? בכל יום כשהייתה יוצאת לשאוב מים, הייתה נותנת בכדה מכל מזון הבית ומכלכלת אותו, אמרו אנשי סדום: העני הזה מאין הוא חי? עד שגילו הדבר והוציאו אותה להישרף. אמרה: ריבוננו של עולם, עשה משפטי ודיני! **ועלתה צעקתה** לפני כיסא הכבוד.

10. מה אפשר ללמוד מהמדרש על העוולות החברתיות שהיו בסדום?

א "...הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָּלָה וְאִם לֹא אֲדַעָה" (פסוק כא)

בראשית יח, כא

אַרְבָּה נָא וְאַרְבָּה הַכְּצַעְקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָּלָה וְאִם לֹא אֲדַעָה:

א רש"י בראשית יח כא

הבאה אלי עשו - ואם עומדים במרדם, "כלה" אני עושה בהם. ואם לא יעמדו במרדן, "אדעה" מה אעשה להפרע מהן ביסורין ולא אכלה אותן... ולפיכך יש הפסק נקודת פסיק בין "עשו" ל"כלה", כדי להפריד תיבה מחברתה.

11. עיין בפסוק כא, וענה:

א. מה הקושי התחבירי בפסוק?

ב. לפי רש"י, כיצד יש לפסק את הפסוק?

ג. לפי רש"י מה הן שתי האפשרויות בפסוק, מה התוצאה של כל אפשרות, וכיצד יש לפסק את הפסוק?

אברהם מבקש על סדום ותשובת ה'

בראשית יח

(כב) ויִפְנוּ מִשֶׁם הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ סְדֹמָה וְאַבְרָהָם עֹדְנוּ עֹמְדֵי לִפְנֵי ה' :

(כג) וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲאֵף תִּסְפָּה צְדִיק עִם רָשָׁע :

(כד) אוֹלֵי יֵשׁ חַמְשִׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר הֲאֵף תִּסְפָּה וְלֹא תִשָּׂא לְמִקּוֹם לְמַעַן חַמְשִׁים הַצְּדִיקִים אֲשֶׁר בְּקִרְבָּה :

(כה) חֲלָלָה לָךְ מַעֲשֵׂת כְּדָבָר הַזֶּה לְהַמִּית צְדִיק עִם רָשָׁע וְהִיָּה כְּצְדִיק כְּרָשָׁע חֲלָלָה לָךְ הַשֹּׁפֵט כָּל הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט :

(כו) וַיֹּאמֶר ה' אִם אֶמְצָא בְּסֹדֶם חַמְשִׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר וְנִשְׂאתִי לְכָל הַמְּקוֹם בְּעִבּוֹרָם :

(כז) וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא הוֹאֵלְתִי לְדַבֵּר אֶל אֲדֹנָי וְאֶנְכִי עֹפֵר וְאֶפֶר :

(כח) אוֹלֵי יִחְסְרוּן חַמְשִׁים הַצְּדִיקִים חַמְשֵׁה הַתְּשֻׁחִית בְּחַמְשֵׁה אֶת כָּל הָעִיר

וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית אִם אֶמְצָא שָׁם אַרְבָּעִים וְחַמְשֵׁה :

(כט) וַיִּסֹּף עוֹד לְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאמֶר אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם אַרְבָּעִים

וַיֹּאמֶר לֹא אַעֲשֶׂה בְּעִבּוֹר הָאֲרָבָעִים :

(ל) וַיֹּאמֶר אֵל נָא יִחַר לֵאדֹנָי וְאֶדְבָּרָה אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם שְׁלֹשִׁים

וַיֹּאמֶר לֹא אַעֲשֶׂה אִם אֶמְצָא שָׁם שְׁלֹשִׁים :

(לא) וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא הוֹאֵלְתִי לְדַבֵּר אֶל אֲדֹנָי אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרִים

וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעִבּוֹר הָעֶשְׂרִים :

(לב) וַיֹּאמֶר אֵל נָא יִחַר לֵאדֹנָי וְאֶדְבָּרָה אֶךְ הַפַּעַם אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרָה

וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעִבּוֹר הָעֶשְׂרָה :

(לג) וַיִּלָּךְ ה' כְּאֲשֶׁר כָּלָה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לְמִקְמוֹ :

רד"ק בראשית יח, כז

ואנכי עפר ואפר - ואף על פי שאנכי עפר ואפר לדבר כנגד כבודו ודבורו וכנגד משפטו, לא באתי אלא ללמד ולדעת משפטו איך הוא.

12. לפי הרד"ק, מדוע אברהם הרשה לעצמו לדון עם ה' על משפטה ועונשה של סדום?

בקשות אברהם ותשובת ה'

13. עיין בפסוקים כג-כו המובאים בהמשך, וענה על השאלות הבאות בתוך החיצים.

א. בשלושת הפסוקים כג-כה, אברהם מבקש שתי בקשות שונות מאת ה'. כתוב בלשונך מה אברהם מבקש

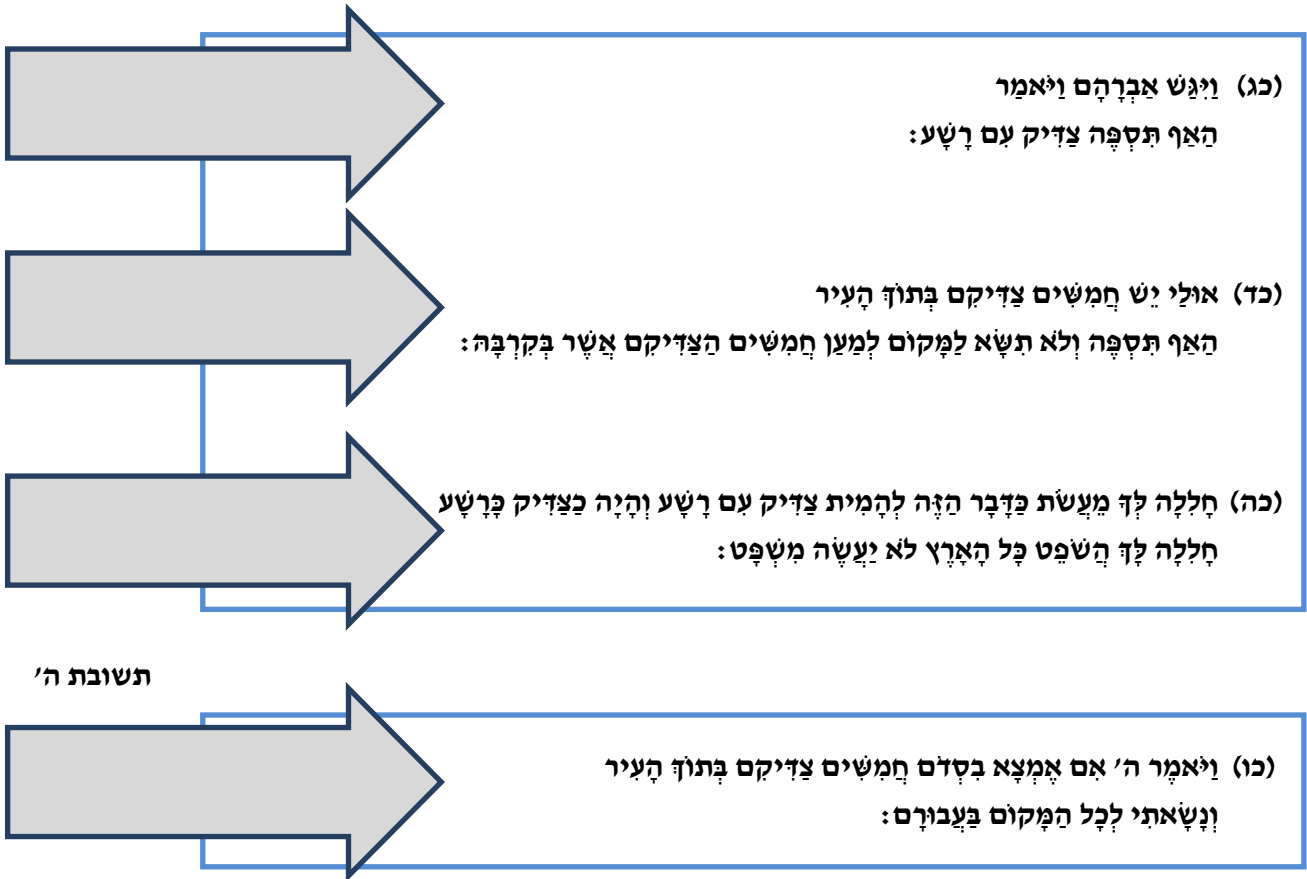
בכל פסוק? את מי הוא מבקש להציל בכל פסוק?

ב. באיזה סגנון (עדין או תקיף) פונה אברהם אל ה' בכל בקשה?

ג. על בסיס איזו מידה (דין או רחמים) אברהם מבקש שה' יענה לבקשותיו?

ד. בפסוק כו, ה' משיב לאברהם. לאיזה מבקשותיו ה' נענה?

בקשות אברהם

מה צריך לאפיין את הצדיקים שימצאו בסדום?

בראשית יח, כו

וַיֹּאמֶר ה' אִם אֶמְצָא בְּסֹדֶם חֲמִשִּׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר וְנִשְׂאֵתִי לְכָל הַמָּקוֹם בְּעִבּוּרָם:

אבן עזרא

וטעם (ופירוש) "בתוך העיר" שהם יראים את השם בפרהסיא, וכן "שוטטו בחוצות ורושלים (וראו נא ודעו ובקשו בחובותיה אם תמצאו איש אם יש עשה משפט מבקש אמונה - ואסלח לה". (ירמיה ה, א).

14. עיין בפסוק כו ובדברי האב"ע, וענה:

- א. לפי האב"ע, מהו התנאי שהציב ה' כדי שהצדיקים של סדום יצילו את כל העיר? וכיצד הוא למד זאת מהפסוק?
- ב. לפי דעתך, מה הנימוק להצבת תנאי זה על ידי ה' (היעזר בדברי של נחמה ליבוביץ)

נחמה ליבוביץ, עיונים חדשים בספר בראשית, עמ' 131-132

אמנם יש בכוח המיעוט להכריע גורל המקום לכף זכות, אבל רק אם אותם מעטים בודדים צדיקים הם "בתוך העיר", מעורים ומעורבים בחיי העיר, בעסקיה, במשאה במתנה, אם מופיעים ומשפיעים הם בציבוריותה, אבל אם אין אותם בודדים אלא נחבאים וחיים חיי צדקות בחדרי חדרים, הם את נפשם - אולי - יצילו, אך בוודאי אין זכותם יכולה להגן על "העיר", ואין "העיר", אשר דוחקת אותם מתוכה ומכריחה אותם להיסגר בחדרי חדרים לבל תפריע צדקותם לרשעה המתרוננת ברחובות קריה, אין אותה עיר יכולה לדרוש חסות בזכות צדיקה הנחבאים.